Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

БЕЛАРУСКІ ЗВОН

Радыкальная часапісь, выходзіць 4 разы ў месяц

Цана асобнага нумару 15 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі Вільня, Вострабрамская 9.
Прыймо інтэрэсантаў ад 10 да 2 г. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

ПАДПІСКА з дастаўкай да хаты: на 1 год 4 зл. 50, за паўгоду 2 зл. 40, за 3 месяцы 1 зл. 30, за 1 месяц — 50 гр.

Год II. | Вільня, 13 красавіка 1932 г. | № 12 (37)

Праца саматугам.

Тая ўнутраная дывэрсія, якую рабілі і робяць нашыя ворагі ў нашым грамадзянстве, дала ўжо свае плады. Чужацкім агентам удалося шмат дзе пасеяць у душы народныя заразу недаверыя да тварцоў і натуральных павадыроў беларускага адраджэнскага руху, больш таго—да нашае нацыянальнае інтэлігенцыі наагул, — і вось шырокія народныя масы ў значнай меры аказаліся пазбаўленымі свайго інтэлекту, свайго мысьлячага цэнтру, аказаліся пакіненымі на ласку й няласку тых, хто ў душы сваей засудзіў наш народ на нацыянальнае зьнішчэньне...

Цяпер „паны палажэньня“ лічаць, што беларусаў можна ўжо ўзяць „голымі рукамі“. Дзякуючы гэнай унутранай дывэрсіі, мы ня маем свайго соймавага прадстаўніцтва. Дзякуючы ей-жа магла быць зроблена апошняя перапісь насяленьня так, што беларусаў у Зах. Беларусі акажацца зусім маленечкая „меншасьць“—сярод „чыста-польскае большасьці“ на „ўсходніх крэсах“. Дзякуючы ей-жа адна за аднэй ліквідуюцца беларускія культурныя пляцоўкі—школы, арганізацыі і г. п.

А ўсё-ж мусім тут рашуча заявіць, што трыумф дывэрсантаў — не такі поўны, як ім здаецца. Праўда, ўсё тое, што было дагэтуль наверсе — на вачох усіх, усё гэта ліквідуецца, занепадае. Але не ліквідуецца і не занепадае тая сьвядомасьць нацыянальная, якая глыбака пранікла ў масы. Дык, хоць масы пазбаўлены сяньня свайго натуральнага кіраўніцтва, усё-ж яны не перасталі быць беларускімі (як-бы ні называлі іх паны сьпісавыя камісары!), не перасталі думаць аб тым, што ўвабралі ў сябе ад сваіх старых прарокаў-павадыроў, і — хоць памалу, хоць у вузкіх межах, пачынаюць самі — саматугам — будаваць сваё нацыянальнае жыцьцё.

Мы атрымліваем з розных мясцовасьцовасьцяў інфармацыі аб такой саматужнай працы сялянства — бяз ніякіх партыяў, бяз ніякіх цэнтральных арганізацыяў. Гэтак недзе вырасла каапэратыва, якая ўжо здолела збудаваць уласную хату і зладзіць там нешта кшталтам народнага дому. У іншым месцы — нейкім цудам ператрываў усе рэпрэсіі гурток Т. Б. Ш., які мае сваю бібліатэчку-чытальню, ладзіць вечарыны-спэктаклі і г. п. Толькі ж нашыя інфарматары просяць не называць іх мясцовасьцяў: ведаюць, што ўраз-жа наляціць на іх варожае груганьнё і справакуюць, узарвуць іх працу, заклююць...

Адзіная галіна, дзе справа стаіць запраўды вельмі блага, гэта галіна народнага школьніцтва. Ня гледзячы на тое, што ў працягу чатырох гадоў народ наш падаваў дэклярацыі на сотні беларускіх школаў, — народнага школьніцтва беларускага ўсёроўна як няма, а пастаноўленая Урадам ліквідацыя адзінае вучыцельскае сэмінарыі ім. Фр. Багушэвіча, якая мела падгатаўляць настаўнікаў для беларускіх школаў, паказвае, што школьныя ўлады ўзыйшлі на шлях выключэньня беларускіх школ з сеткі ўрадавых народных школаў. Але затое патроху сяляне пачынаюць разумець неабходнасьць прыватнага навучаньня дзяцей прынамся беларускае граматы і дзе-не-дзе ўжо гэтае робяць.

Мы адзначаем тут усе гэтыя факты, каб людзі, пазбаўленыя арганізацыйных сувязяў з сваім грамадзянствам, ведалі, што навакол іх робіцца, што наагул — можна і трэба рабіць. Каб ведалі — і *каб рабілі*.

Гэтым выражаем шчырую падзяку ўсім тым, хто спачуў у нашым цяжкім горы з прычыны сьмерці нашае маці

сьв. пам.

† **Марыі Ільяшэвіч**

і дапамог нам у няшчасьці.

Асабліва дзякуем моладзі, якая уражліва адгукнулася на нашае няшчасьце і сардэчна нас зразумела.

Сям'я Ільяшэвічаў.

Ліквідацыя дзяржаўнае вучыцельскае сэмінарыі ім. Фр. Багушэвіча у Вільні.

Згодна з загадам віленскага куратара, вучням сэмінарыі абвешчана, што з канцом гэтага школьнага году ўлада зачыняе сэмінарыю.

Гэтак двохгадовая праца сэмінарыі, якая падгатаўляла вучыцялёў для беларускіх урадавых школ, аказалася змарнаванай. Ясна, што і школ беларускіх урад адчыняць ня зьбіраецца, раз ліквідуе сэмінарыю... Справа зусім ясная.

Шкада бедных нашых дзяцей, якіх у сэмінарыі вучылася ўжо больш за 80. Куды ім цяпер кінуцца? У польскія сэмінарыі няведама, ці прынялі б, бо там пэўне іншы курс прайшлі, датарнаваны да польскае школы. А тым часам, калі дзяцей прыймалі, дык урад, як быццам, абязаўся давясьці іх навуку да канца, а не абарваць на паўдарозе. Хто верне дзецям страту і нагародзе зробленую крыўду?

Пажар на Далекім Усходзе.

Замест вайны з Японіяй—ізноў хатняя вайна...

Ваенная акцыя пад Шанхаем між японскай і кітайскай арміямі, як ведама, спынена ці прыпынена. Але адначасна з тым прыпынена ці спынена і тая згода перад абліччам супольнай небясьпекі, якая злучыла ў брацкім саюзе абедзьве кітайскія арміі—кантонскую і нанкінскую. І вось — абедзьве найбольш геройскія дывізіі, якія адстаялі чэсьць кітайскага аружжа і народу ў вачох усяго сьвету дый далі адпор „непераможным“ японцам, пачалі цяпер біцца на сьмерць адна з адной.

Калі пачалася ізноў хатняя і братняя вайна ў Кітаі, дык можна быць пэўным, што Японія пераможа на ўсей лініі...

Ці Японія... прызнае „незалежную дзяржаву“ Манджу-Го?

Японскі мін. замежн. спраў Іошызава заявіў, што Японія пакуль што яшчэ „прыглядаецца“ да нова-паўстаўшай—на падставе самаазначэньня—дзяржавы Манджу-Го (так назвала сябе „незалежная“ Манчжурыя). Толькі тады Японія прызнае новую дзяржаву, калі пераканаецца, што яна „будзе шчыра і сумленна шанаваць (накіненыя ей Японіяй!) гандлёвыя ды палітычныя трактаты“... Але—што будзе „шанаваць шчыра“, можна не сумлявацца: гарантуюць гэту шчырасьць тыя 100.000 японскага войска, ня кажучы ўжо аб тысячах урадоўцаў, асаднікаў ды паліцыянтаў японскіх, якія ўжо прывезены ў новую „незалежную дзяржаву“ з Японіі...

Паўстаньне ў Карэі.

У Карэі на граніцы Манчжуры выбухла паўстаньне проці Японіі.

Характэрна, што карэйскія паўстанцы аб'ядналіся з манчжурскімі партызанамі проці новага манчжурскага ўраду.

Японія вінаваціць у паўстаньні камуністаў, бачучы „уплывы радавага ўраду“, дый жорстка расправляецца з паўстанцамі. Паўстаньне ахоплівае паўночна-ўсходні абшар Карэі, дзе стыкаюцца яе граніцы з Манчжурыяй і дальня-ўсходняй радавай рэспублікай. І ў гэты раён усьцяж—„дзеля спыненьня паўстаньня“—сьцягіваюцца японскія войскі. З свайго боку і Саветы падвозяць пад граніцу значныя сілы дый украпляюць яе, што вельмі нэрвуе японскі ўрад. Што з гэтага можа выбухнуць у кожную хвіліну, хіба-ж яна.

Жыцьцё Польшчы.

Канфэрэнцыя былых прэм'ераў у Спале.

У Спале—ў прысутнасьці п. Прэзыдэнта—адбылася нядаўна нарада былых прэм'ераў (пачынаючы, зразумела, толькі ад 1926 году). Аб чым ішла тамака гутарка, афіцыяльных вестак блізу няма. Опозыцыйныя газэты пішуць, быццам нарада склікана п. Прэзыдэнтам з пачыну мін. замежных спраў Залескага, на якога зрабілі быццам націск францускі і англійскі ўрады, устрывожаныя цяжкім гаспадарчым і палітычным (?) станам Польшчы. Цікаўна, што ў канфэрэнцыі (як падае „Słowo“) прымаў учасьце такжа генарал Рыдз-Сьміглы.

„Дараваньня“ падаткаў ня будзе.

У газэтах зьмешчана гутарка мін. скарбу Я. Пілсудскага, у якой ён заяўляе, што

ніякага „дараваньня“ падаткавых залегласьцяў урад ня зробіць. Недарэчныя чуткі аб гэтай „амністыі“ спарадзіліся ў нейкай „псыхозе“ і шкодзяць толькі тым падатнікам, якія надалей зацягіваюць оплату, рызыкуючы прымусовым спагонам.

Міністар кажа, што будзе рабіць толькі палёгкі — на падставе прынятага закону. Палёгкам маюць падлягаць залегласьці ў оплаце падаткаў — грунтовага, дахадовага, маёнткавага і ад спадчыны, застаўшыяся да 1 кастрычніка 1931 г. Гэтыя залегласьці могуць быць адтэрмінаваны да 15 жніўня 1933 г. — разам з прыпадаючымі самаўрадавымі дадаткамі, калі падатнік запраўды ня можа плаціць. Калі гэтыя залегласьці падатнік оплаціць да 1 сьнежня 1932 г., тады можа атрымаць скідку да паловы ўсей сумы залегласьці — ў залежнасьці ад тэрміну, калі зроблена оплата. Акром таго, оплаціўшы да 15 жніўня 1933 г. залегласьць, падатнік атрымае зьніжку коштаў згзэкуцыі (— з 5% да 3%).

Падобныя-ж палёгкі маюць быць тасаваны і да гандляроў ды прамыслоўцаў.

Паварот марш. Пілсудскага.

Ангельскія і амэрыканскія агенцтвы паведамілі, што марш. Пілсудскі ўжо выехаў з Эгіпту дамоў — праз Лёндан. — Польскае агенцтва, аднак, кажа, што ў Лёндане марш. Пілсудскі быць ня зьбіраецца.

Гандлёвы балянс у сакавіку.

Гандлёвы балянс Польшчы ў сакавіку меў дадатні характар — з надвышкай вывазу над увозам у суме 30 міл. 726 тыс. зл.

Патаньненьне паштовых аплатаў.

Ад 15 красавіка маюць патаньнець аплаты за ўсякага роду паштовыя перасылкі — лісты й пасылкі, падвышка якіх была ўведзена на 6 месяцаў. — Звычайнае пісьмо ці адкрытка патаньнее на 5 грош.

З украінскага жыцьця.

Пастановы кангрэсу „УНДО“.

Нядаўна адбыўся ў Львове кангрэс дэлегатаў украінскіх нацыянал-дэмакратычных арганізацыяў (УНДО). які наагул адобрыў тактыку сярэдніх, умераных сваіх групаў, тактыку Д. Левіцкага і О. Луцкага, арганізатара украінскіх коопэратываў. Яны, як ведама, зьяўляюцца тымі, хто ад імя УНДО вядзе перагаворы з прадстаўнікамі польскай улады.

Вельмі характэрныя ды павучальныя дырэктывы дзеля далейшай працы даў кангрэс выканаўчым чыньнікам УНДО.

Перад усім — ніякіх „дэклярацыяў“, але — чым больш рэальнай працы і рэальнай палітыкі, якая ўзмацняла-б агульны стан народу, хай паволі, але няўхільна й трывала. Далей: захоўваючы цалком лёяльнасьць да польскай дзяржавы, не выракацца імкненьня да незалежнасьці, як да свайго нацыянальнага ідэалу. Кангрэс рашуча і цалком адгарадзіўся ад усялякай солідарнасьці з акцыяй „Укр. Ваеннай Організацыі“ (Коновальца). Урэшце кангрэс, ня гледзячы на становічы націск з боку польскай стораны ў перагаворах, рашуча падтрымаў канешнасьць акцыі на міжнародавым груньце — ў абарону правоў украінск. народу ў Польшчы, ня лічачы гэтай прызнанай трактатамі і Статутам Лігі Нацыяў акцыі супярэчнай з лёяльнасьцяй.

Беларусы ў Чэхаславаччыне.

Абход нацыянальнага сьвята.

25-га сакавіка ў Празе адбыўся ўрачысты абход 14-тых угодкаў абвяшчэньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі.

Абход меў вельмі ўрачысты характар і сабраў ня толькі ўсю невялікую ўжо тамтэйшую беларускую колёнію, але і чысьленых гасьцей іншых нацыянальнасьцяў. Сход адчыніў прамовай грам. Захарка, пасьля якога даўжэйшы рэфэрат на тэму „Ідэйныя мэта імкненьні беларускага вызвольна-адраджэнскага руху“ прачытаў грам. Грыб. У заключэньне былі прачытаны чысьленыя прывітаньні на пісьме, а таксама прамаўлялі, вітаючы беларусаў з іх нацыянальным сьвятам, прадстаўнікі наступных груп і арганізацыяў: расейскіх с.-р. — Чэрнов, грузінскае эміграцыі — Ломтатідзэ і Змухнары, Украінскага Грамадзкага Камітэту, Цэнтральнага Саюзу Украінскіх Студэнтаў, Саюзу Украінскіх Эміграцкіх Організацыяў у Чэхаславакіі, украінскае арганізацыі „Еднасьць“, Украінскае Грамады ў ЧСР, Аб'яднаньня Беларускіх Студэнцкіх Арганізацыяў (АБСА) і Беларускага Нацыянальнага Камітэту Заграніцай.

Бацькі!

Навучайце дзяцей вашых чытаць і пісаць пабеларуску!

Беларусы у Літве.

Беларускае Культурна-асьветнае Т-ва.

28 лютага адбыўся ў Коўне ўстаноўчы сход новае беларускае арганізацыі пад назовам „Беларускае Культурна-Асьветнае Таварыства ў Літве“, якое мае на мэце пашырэньне нацыянальнае сьвядомасьці, культуры і асьветы сярод беларускага насяленьня Літвы.

На сходзе выбраны ўрад новага таварыства і рэвізыйная камісія. У склад ураду ўвайшлі: старшыня — б. пасол польскага сойму С. Якавюк, віцэ-старшыня — Матач, скарбнік — Плескачэўская, сябра — Радзюк і сэкрэтар — Дзядзевіч. У склад рэвізыйнае камісіі — Гайдукевіч, В. Боеў і Мілінкевіч.

Спасярод пералічаных імёнаў нам ведамы два, і — на жаль — яны не даюць гарантыяў нейкае запраўды творчае культурнае працы ў нацыянальна-беларускім духу. Гэта — Якавюк, якога выбаршчыкі ягоныя ў Горадзеншчыне ўспамінаюць ня вельмі ўдзячна, і расейскі нацыянальны дзеяч В. Боеў. Як яны будуць пашыраць беларускую нацыянальную сьвядамасьць, пакажа будучына.

5 мая таварыства праектуе адчыніць у Коўне беларускі клюб. Лічба сяброў Т-ва дасягае 55.

С. С. С. Р.

Сэнсацыйны працэс у Масьве.

У Маскве толькі-што закончыўся новы сэнсацыйны працэс аб ведамым замаху на нямецкага дыплёмата Твардоўскага. На судзе „было сцьверджана (?) учасьце й пачын польскіх грамадзян, дый навет урадоўцаў (?) у падрыхтаваньні замаху“, зробленага „з мэтай выклікаць канфлікт паміж Саветамі і Нямеччынай — на карысьць польскай дыплёматыі“... Такая „абработка“ працэсу слаўным „пракурорам“ Крыленкай паказывае толькі, наколькі радавы ўрад баіцца нямецкага гневу, бо хоча схаваць запраўдныя прычыны замаху: варожы настрой да немцаў.

Польская прэса з сумам падчырківае „фатальнае рэха“ Маскоўскага працэсу у Польшчы...

Прысудам абодва абвінавачаныя: Юда Штэрн і Васільеў — засуджаны на кару сьмерці. У матывах прысуду сказана, што „абвінавачаныя дзеялі з даручэньня контр-рэволюцыйнай арганізацыі, створанай у 1928 г.

„Скарастрэльная філёлёгія“.

(*Яшчэ у справе граматычных „дэкрэтаў“ д-ра Я. Станкевіча*).

III.

Што датычыць „вымовы і правапісу“ чужых слоў на -іа (-іо), дык і ў гэтай галіне „дэкрэтнае законадаўства“ Я. Станкевіча — гэтулькі-ж катэгарычнае, як недарэчнае. Ён выражаецца й тутака вельмі гучна — запраўды-ж, як быццам „уладу маючы“ — дыктатар: „Я паказаў, што маюць (?) ужывацца хвормы“... „Менаваны артыкул мой ё адзінай „граматыкай“ — аб прыведзенай катэгорыі словаў“... „Калі п. А. Н. не згаджаецца, дык мусіў-бы (?) (хіба-ж павінен?!) зьбіць гэны артыкул“ і т. д.

Але-ж пану А. Н. няма ніякай патрэбы ці „мусу“ зьбіваць менаваны артыкул д-ра Я. Станкевіча ў „Роднай Мове“ (бал. 18): гэта найлепш робіць сам яго аўтар, д-р Я. Станкевіч, у сваім адказе ў „Нёмне“. — Як кожны дыктатар, ён ставіць сябе, відаць, вышэй... сваіх-жа ўласных дэкрэтаў. Загадываючы ўсім пісаць „Аўхіма“ замест „Аўхімія“, сам ён — на тэй-жа балонцы свайго артыкулу ў „Нёмне“ — піша „Акадэмія“ — хіба-ж замест абавязкавай для ягонае „адзінае граматыкі“ „хвормы“ „Акадэма“... І гэтая памылка самога непамыльнага дыктатара, які, як той „пошэхонец“ з расейскае прыгаворкі, заблудзіўся ў трох соснах свайго ўласнага дэкрэту, — зусім не выпадковая. Наадварот — яна няўхільна раскрывае насамперш прынцыповую недарэчнасьць граматычнай клясыфікацыі п. Станкевіча, якая валіць у адну кучу — з аднабока-фонэтычнага погляду — такія розныя катэгорыі слоў, як „Аўхімія“ і „Акадэмія“, „Юлія“ і „цэрэмонія“ і т. д. Запраўды-ж, калі можа існаваць форма „Аўхіма“ побач з формай „Аўхімія“, або стварыцца форма „Юля“ з „Юлія“, дык ні ў якім выпадку ня можна казаць „акадэма“ замест „акадэмія“, ці „хіма“ замест „хімія“.. Непрадуманасьць і гэтага „правіла“, як і ў разгледжаных раней выпадках, аж б'е ў вочы.

На пытаньне аб правапісе імёнаў трэба аднак-жа спыніцца крыху даўжэй. І ў гэтай галіне ізной выяўляюцца перад намі пры бліжэйшым разглядзе пытаньня фатальныя скуткі агульнай „умысловасьці“ нашага „скорастрэльнага“ доктара філёлёгіі, якая бачыць толькі тое, што ў даны мамэнт у яе „полі бачаньня“. У даным выпадку яна бачыць толькі тэхнічна-фонэтычны бок жывой і зложанай языковай зьявы, зусім няздольная ахапіць яе ўсебакова, як вымагае гэтага дасьпелае і паважнае філёлёгічнае мышленьне запраўды організаванай навукова галавы.

Ці-ж можна паважна цьвярдзіць, што формы „Юлія“ і „Юля“ розьняцца паміж сабой толькі „вымовай і правапісам“? Ці-ж няма ў языку ніякіх іншых законаў, як толькі законы фонэтыкі?..

Форма „Юлія“ ёсьць лацінскага паходжаньня імя, якое прынята хрысьціянскай Царквой (увайшло ў каталіцкія і праваслаўныя „сьвятцы“), дык павінна захавацца нязьменна ў тэй форме, якую дала яму асьвячоная Царквой традыцыя і рытуальная мова народу.

Іншая рэч — форма „Юля“. Гэтая форма — скарочаная, абіходная, хатняя, ужываная „запроста“ ў жыцьці. Над ёй ужо запраўды неаддзельна пануюць законы, дый ня толькі народнай, але і дзіцячай фонэтыкі. Бо-ж, апроч формы „Юля“, можа быць шмат іншых, з розным, як кажуць псыхолёгі, „пачуцьцёвым тонам“, як „Юлька“, „Юлінька“, ня кажучы ўжо аб дзяцінна-перарobленых формах — на свой лад блізу ў кожнай сям'і.

Не ад рэчы будзе тутака зрабіць пару насоўваючыхся ўвагаў, ужо ня сьціcла граматычнага, але шырэйшага агульна-культурнага зьместу.

Ужываньне ўсіх гэтых, цалком законных і абычных у крэўна-сямейным быце, скарочаных ды пачуцьцёва-ахварбаваных формаў у жыцьці публічным, характэрызуе, як ведама, нізкі ровень грамадзкага разьвіцьця і чалавечага самапачуцьця народу. Ужываньне ў публічным жыцьці гэтых „паменшаных“ формаў імёнаў было, як ведама, пануючым у старой, татарызаванай Маскоўшчыне — з яе „вотчынна-сямейнай“ дзяржаўнасьцю — у часы цароў Іванаў, Васіліяў, Аляксееў. У розных „челобитных“ рабы-падданыя „бацькі-цара“ тады заўсёды пісаліся так: „твой худой раб Івашка“ ці — „твой, Вялікага Государя, болярын Федька“ і т. д. Але-ж тады навет і самога „вялікага гаспадара“, самога „Грознага Цара“ ягоныя падданыя — у рабскім гневе ды ненавісьці да каранаванага ката — называлі ціпіком „царем Ивашкой“...

Поўным хрысьціянскім імем чалавека — сына Божага — ў тыя цёмныя часы называлі

грамадзянінам Польшчы Любарскім, які прыехаў у Маскву — як польскі дыплёматычны кур'ер". Усевалад Любарскі, як казаў у сваей прамове Крыленка, служыў у войску Балаховіча (?).—Прысуд сьмерці выпаўнены.

З усяго сьвету.

Перамога Гіндэнбурга.

Пры паўторным галасаваньні на прэзыдэнта Нямеччыны ў мінулую нядзелю Гіндэнбург атрымаў 19,359,642 галасы, Гітлер—13,417,460 галасоў і Тэльман (кандыдат камуністаў) — 3,706,388 гал. Гэтак выбраны Гіндэнбург.

Характэрна, што за Гіндэнбурга пададзена на 700 тысяч галасоў больш, чым пры першым галасаваньні, а Гітлер здабыў аж 2 з лішкам міліёны новых галасоў. Апошняе тлумачаць тым, што лічба галасоў, паданых за кандыдата камуністаў, зьменшылася на 1 мільён 200 тысяч, і гэтыя галасы быццам пайшлі на Гітлера.

Канфэрэнцыя 4 дзяржаў у Лёндане.

6 красавіка пачалася ў Лёндане канфэрэнцыя 4 дзяржаў: Францыі, Англіі, Нямеччыны і Італіі—ў справе францускага праекту „блёку Прыдунайскіх дзяржаў".

Францускі праект, як ведама, стаіць за блёкам толькі пяцёх прыдунайскіх дзяржаў —„бяз удзелу ў ім вялікіх дзяржаў" (чытай: Нямеччыны...). Нямецкі праект, наадварот, трэбуе далучэньня да блёку Нямеччыны, як бясспрэчна прыдунайскай дзяржавы, а так сама Італіі. Францыя прапанавала Нямеччыне за адмову ад удзелу ў блёку вялікія ўступкі ў адшкадаваньнях (да 100 міл. у год „скідкі"), а Італіі—за тое-ж—уступкі ў Тунісе дый у спорцы аб марскіх збраеньнях. Выявілася, што Англія, так сама, як Нямеччына і Італія, разглядае справу блёку, як справу выключна гаспадарчую, дык яна адмовілася прымаць удзел ў фінансаваньні блёку. Такім чынам Францыя адна ўзяла-б на сябе яго фінансаваньне, ці фактычна сталася-б фінансавым дыктатарам (як і палітычным) усей сярэдняй Эўропы — ўжо са згодай усіх вялікіх дзяржаваў Эўропы.

Надзвычайна характэрна, што — ў той час, як Францыя выразна ня пускае Польшчу ў блёк прыдунайскіх дзяржаў, падкапываючы гэтым гаспадарчае разьвіцьцё Польшчы, нямецкі плян трэбуе ўключэньня ў гаспадарчую фэдэрацыю гэтых дзяржаў і Польшчы.

Ясна, што пры такіх разыходжаньнях канфэрэнцыя не дала спадзяваных у Францыі вынікаў і разьехалася ні з чым; гутаркі, праўда, нібы-то маюць яшчэ вясьціся пазьней у Жэнэве, але дэлегаты Італіі і Нямеччыны ня маюць ніякае надзеі на магчымасьць згаварыцца.

Незалежніцкі рух у Галяндзкай Індыі.

У Галяндзкай Індыі шпарка разьвіваецца незалежніцкі рух, на чале якога стаіць інжэнер Соэкарно, якога ў Галяндыі называюць „Гандзі Галяндзкай Індыі", а жыхары апошняе—„айцом Індэнэзіі",(—так называюць незалежнікі свае „будучае гаспадарства"). У процівагу гэтаму руху галяндцамі сьпешна творыцца „вялікая галяндзкая дзяржаўная партыя", якая мае аб'яднаць усе існуючыя ўжо арганізацыі валадароў-галяндцаў.

ХРОНІКА.

— **Як адбылося сьвяткаваньне нацыянальнага сьвята.** Сёлета ў сталіцы Зах. Беларусі — Вільні — сьвяткаваньне 14-х угодкаў абвяшчэньня Незалежнасьці Беларусі ўладзіў адзін толькі Цэнтрасаюз. Аж дзіўна, што, ня гледзячы на незалежніцкія рэзалюцыі „візоў" беларускае хадэцыі на сёлетнім зьезьдзе яе, — павадыры гэтае партыі якраз сёлета адступіліся ад традыцыйнага абходу... Злыя языкі зварачаюць увагу на тое, што гэтак званы хадэцкі „Нацком" у папярэднія гады завёў ня вельмі прыгожую моду банкетаваньня ў гэты дзень—у найбольш „панскім" рэсторане Жоржа ў Вільні, — а як сёлета ў дзень 25 сакавіка прыпадала каталіцкая вялікая пятніца, і ксяндзом публічна банкетаваць не выпадала, дык яны палічылі за лепшае зусім не рабіць абходу ў гэты дзень, чым рабіць яго „на-суха"...

Абход Цэнтрасаюзу, як заўсёды, адзначаўся павагай і глыбокім ідэйным зьместам. На малебен у Пятніцкай царкве, — праўда невялічкай і цеснай, — сабралася больш народу, чым царква магла зьмясьціць. **Сьв. Кульчыцкі** сказаў вельмі прыгожае, захапліваючае казаньне ў сувязі з нашым нацыянальным сьвятам. У царкву, а пасьля і на Акадэмію, беларуская студэнцкая карпарацыя „Скарынія" прыслала сваю дэлегацыю з сваім сьцягам.

У 12 гадз. у салі Віленскае Беларускае Гімназіі, гэтак сама да краёў напоўненай публікай, старшыня Цэнтрасаюзу гр. Трэпка кароткай прамовай аб значэньні абходу адчыніў урачыстую акадэмію. Пасьля ўступнога слова аркестр адыграў нацыянальны гімн „Ад веку мы спалі", які прысутныя выслухалі стоючы. Тады ўзяў слова гр. **В. Грышкевіч** і ў прыгожай прамове нарысаваў тыя абставіны, на грунце якіх паўстаў акт 25-га сакавіка 1918 г., ды прачытаў тэкст „Устаўнае Граматы", абвяшчаўшае незалежнасьць Беларускае Народнае Рэспублікі. У канцы прамовы грам. Грышкевіч запрапанаваў ушанаваць устаньваньнем памяць усіх, хто аддаў свае жыцьцё за Беларусь. Прысутныя ўсталі, і аркестр адыграў пахаронны марш. Урэшце грам. **А. Луцкевіч** прачытаў даўжэйшую лекцыю на тэму: „Незалежніцкая ідэя ў беларускай поэзіі", ілюструючы свае думкі чысьленымі цытатамі з твораў беларускіх поэтаў з часоў „Нашае Нівы", іх пазьнейшых наступнікаў, ды поэтаў Усходняе і Заходняе Беларусі з апошніх часоў. — Пад сільным уражаньнем ад адбытае ўрачыстасьці — пры гуках „Ад веку мы спалі"—разыйшлася публіка з традыцыйнага нашага абходу.

Эстраду вельмі прыгожа ўдэкараваў тканінамі і дыванамі, між якімі віднелася візія „Пагоні", наш мастак П. Сергіевіч.

— **Агульны сход Т. Б. Ш.** Гэтым падаецца да ведама, што 12 траўня г. г. а гадз. 11 дня мае адбыцца Агульны Сход Т-ва Беларускае Школы ў памешканьні Галоўнае Управы пры Кіеўскай вул. 4—24 у Вільні.

Галоўная Управа
Т-ва Беларускае Школы.

— **Лекцыя „Аб будаўніцтве з дрэва".** У мінулую нядзелю адбылася чарговая лекцыя, зладжаная Бел. Навук. Т-вам. Чытаў архітэктар Л. Дубейкоўскі на тэму „Аб будаўніцтве з дрэва". Лекцыя была багата ілюстравана адбіткамі на экране. Зьмест быў вельмі цікавы — з увагі на тое, што дрэва — гэта-ж той галоўны матэрыял, якім абумоўлены формы беларускага будаўніцтва наагул. Цікаўны былі і праекты будынкаў самога прэлегента.

На жаль, з прычыны спазьненьня выхаду нашае газэты з весткай аб лекцыі, шмат хто з жадаўшых паслухаць гэтую лекцыю ня мог на яе папасьці.

— Наступная лекцыя адбудзецца толькі пасьля праваслаўнага Вялікадня.

— **„Зорным шляхам".** Выйшаў з друку другі ўжо зборнічак вершаў нашага маладога поэты — сына места Вільні — **Хведара Ільяшэвіча.** Невялічкая кніжачка (64 стр.) у прыгожай вокладцы. Выданьне Беларускага Выдавецкага Т-ва.

— **Падзяка.** Дырэкцыя Беларускага Музэю ім. Ів. Луцкевіча ў Вільні гэтым дзякуе за ахвяраваныя рэчы наступным асобам: 1)

хіба-ж толькі два-тры разы ў жыцьці: пры хрэзьбінах, пад вянцом дый у паніхідзе па ім...

В. Ластоўскі ў сваім „Кнывічы" вельмі ўдатна паказаў калісьці, як зьмяняюцца формы беларускіх імёнаў з векам чалавека. Імя быццам само расьце побач з ростам веку і павагі чалавека, дарастаючы ўрэшце да свайго першаўзору ў рытуальнай мове народу — да поўнага хрысьціянскага імя „нябеснага патрона" яго...

Дык—ці-ж трэба пазбаўляць наш народ гэтых хрысьціянскіх першаўзораў і патронаў, сьведама калечачы іх поўныя імёны — дзеля нейкай сумліўнай „фонэтычнай лёгкасьці" „вымовы і правапісу собскіх імёнаў"?

Недарэмна-ж горка наракаў наш поэта-барацьбіт за чалавечую годнасьць беларуса на цяжкую долю апошняга, адчуваючы асабліва цяжка ў першую чаргу гэтую адсутнасьць у нашым жыцьці пашаны да асабістае годнасьці чалавека—якраз у форме нашых імёнаў:

„Невясёлая старонка
„Наша Беларусь:
„Людзі—Янка да Сымонка,
„Птушкі—дрозд ды гусь"...

Праўда, шмат, ах, шмат хто з беларусаў засуджаны лёсам на тое, каб застацца навек „Янкам" ці „Сымонкам" дый ніколі не дарасьці да Івана ці Сымона, часам навет — ня гледзячы на вопратку „вышэйшай асьветы"...

Але-ж — ці-ж можна жадаць, каб увесь наш багаты нераскрытымі Божскімі сіламі Народ Беларускі навек застаўся „народам Янак" і ніколі ня стаўся „народам Іванаў ці навет — Іоаннаў?!..."

—·—

Наш кароткі агляд і ацэнка — на пары высуненых самім нашым філёлёгам у агульную прэсу прыкладаў „філёлёгічнага творства" д-ра Янкі Станкевіча—скончаны. Скарыстаўшы з яго адказу грамадзяніну А. Н., мы далі на гэтых прыкладах агульную характэрыстыку гэтага „творства", ацанілі яго „навуковасьць". Мы паказалі, наскольkі непрадуманы блізу ўсе „правілы" гэтага „дасьледчыка" і „рэфарматара" нашае мовы, наскольki „скарастрэльная" ўся ягоная „філёлёгія". Бо-ж можна — на падставе часткі—ў значнай меры судзіць і аб цэлым.

Для агульнай прэсы й гэтага даволі. Для прэсы спэцыяльнае, калі-б яна існавала ў нас (ня кажам, зразумела, аб „Роднай Мове"—асабістым „хвальварку" д-ра Я. Станкевіча), варта было-б даць падрабязны агляд і разбор усяго „навуковага даробку" нашага філёлёга.

Вывады, якія пакуль-што можам тутака зрабіць, — такія. Усе „дасьледы" гр. Станкевіча над мовай — яшчэ толькі першыя вучнёўскія спробы „самастойнай навуковай працы", толькі „чарнавікі", ці „брульёны". Ня будзем, зразумела, адмаўляць ім ведамай, часам бясспрэчнай вартасьці. Часта ў іх трапляецца трафная заўвага, добрая думка, шчасьлівая прапазыка. Але ўсё гэта патрабуе далейшага й дакладнейшага апрацаваньня, крытычнага перагляду. Толькі тады — з вялізарнай „на вагу", калі не на павагу — масы гэтых чарнавікоў — нейкую дзесятую ці сотую долю „дасьледаў" ды „выходаў" п. Станкевіча можна будзе перапісаць „на-бела", як нешта прынятае ў навуцы, як увайшоўшае ў граматыку. Пакуль-што, аддаючы належную пашану да запраўды-ж вынятковага ў нашым бедным грамадзянстве гарачага зацікаўленьня працай над роднай мовай нашага маладога філёлёга, можам толькі пажадаць яму насамперш больш самакрытыкі дый менш самазахапленьня, а побач з тым і больш пашаны да працы тых, якіх ён — так „лёгка", з такім поўным сябе відам сумліўнай перавагі — „крытыкуе". Маем тутака на мысьлі ў першую чаргу хаця-б Тарашкевіча, да якога наш скарастрэльны доктар хіба ў свой час дарасьце і сам...

—·—

У заключэньне — яшчэ пару слоў.

Мова народу, гэта-ж — яго душа, яго мысьль, яго жыцьцё, яго гісторыя, захаваныя жывымі ў слове. „Філёлёгія— пазнаньне пазнанага", трафна сказаў нехта. Таму, кожны філёлёг павінен быць — і псыхолёгам, і філёзофам, і гісторыкам, а навет крыху — поэтам. А перад усім павінен быць жывым, асьвечаным, чуючым і мысьлячым чалавекам. Бяз гэтага ўсяго ніколі ён ня будзе запраўдным вучоным, доктарам, а застанецца толькі „научоным", натасканы тэхнічна, „фэльчарам філёлёгіі", які недахоп запраўднага крытычнага навуковага мышленьня замяняе, як гэта бывае заўсёды, — самазахопленасьцяй ды бескрытычнасьцяй паўведы й пагарды да працы і веды другіх...

Філёлёг.

студ. Тулейцы — за сярэбраную кітайскую манэту; 2) раднаму м. Вільні, грам. К. Круку — за 4 кніжкі; 3) студ. Ч. Будзьцы — за 12 друкаў (старых адозваў і г. п.); 4) студ. В. Астроўскаму — за 2 медныя манэты.

— **Шпіёнская дзеяльнасьць у 1931 г.** Паводле справаздачы КОП-у, на польска-савецкай граніцы выкрыты у працягу 1931 году 48 шпіёнскіх арганізацыяў і арыштаваны 143 асобы, прымаўшыя ўчасьце ў гэных арганізацыях. Лічба выкрытых тут арганізацыяў на 14 большая, чым была ў папярэднім годзе. На польска-літоўскай граніцы зьліквідаваны 3 шпіёнскія арганізацыі, арыштаваны 9 сяброў іх.

— **Забарона высяленьня з кватэр безработных.** На падставе прынятага Соймам закону аб заканадаўчых паўнамоцтвах для ўраду — выданы п. Прэзыдэнтам дэкрэт, які прадаўжае на далейшыя паўгоду — да 1 кастрычніка с. г.—закон аб ахове кватэрантаў, наймаючых 1 і 2-пакаёвыя памешканьні. На падставе гэтага закону не дазвалялася высяляць такіх кватэрантаў безработных, не аплаціўшых „каморнага" (кватэрнай платы), у працягу зімовых месяцаў; цяпер гэта пашырана і на летні час.

— **Веснавыя паводкі ў Зах. Беларусі.** У сувязі з веснавым таяньнем сьнегу, вада ў рэках Нёмне, Шчары, Вяльлі, Дзьвіне і іх прытоках шыбка пачала падымацца. Шмат дзе пазаліваны палі, дарогі, грэблі, а ў местах і мястэчках — вуліцы.

———

Арышт гр. Р. Земкевіча.

У Варшаве паліцыя заарыштавала ведамага бібліографа Ромуальда Земкевіча, былага вышэйшага ўрадоўца „Najwyższej Izby Kontroli". Вінавацяць яго ў тым, што быццам ён украў з польскага Нацыянальнага Музэю нейкія аўтографы Ад. Міцкевіча ды інш. і прадаў іх дзеля зыску.

Асоба гр. Земкевіча добра ведама сярод беларусаў, бо-ж ён, хоць і лічыў ды называў сябе палякам (— радзіўся ў Варшаве), заўсёды вельмі цікавіўся нашымі справамі і навет прыймаў у іх пэўнае ўчасьце. Праўда, ўчасьце гэтае было асаблівае: падчас выбарнае кампаніі 1922 году гр. Земкевіч актыўна працаваў на карысьць падтрымліванага польскім урадам сьпіску № 22 (п. п. Асмалоўскі, Балаховіч і інш.), змагаючыся гэтак з ведамай „шасьнасткай". Але на груньце досьледаў над беларускай бібліяграфіяй гр. Земкевіч рабіў шмат карыснага.

Гр. Земкевіч належыць да чысьленых польскіх навуковых арганізацыяў і ўстаноў, а такжа ўвайшоў у склад ураду Беларускага Навуковага Т-ва, дык вестка аб ягоным арышце выклікала ў навуковых колах агульнае ўзварушэньне. Да часу выясьненьня судом праўдзівасьці ці непраўдзівасьці гэтага цяжкога абвіненьня, ўрад Бел. Нав. Т-ва на паседжаньні сваім 12 красавіка пастанавіў „завесіць" гр. Земкевіча ў чыннасьці сябры ўраду.

Як ведама, гр. Земкевіч сабраў вельмі багаты архіў і бібліатэку, дзе ёсьць шмат матэрыялаў да беларускага руху. Паліцыя вывезла з кватэры ягонае ажно тры скрыні розных матэрыялаў.

Бібліяграфія.

Józef Gołąbek. **Wincenty Dunin-Marcinkiewicz** *poeta polsko-białoruski. Wilno, 1932. Wyd Towarzystwa Pomocy Naukowej im. E. i E Wróblewskich.*

Пад той час, як польская дзяржаўная палітыка лічыць беларускае пытаньне ў Польшчы... „няіснуючым", а польскае грамадзянства хоча верыць, што гэта — „праўда", выхад кнігі ў польскай мове, пасьвячонай беларускаму поэту, гэта ж не абы якое здарэньне! Праўда, кнігу гэтую выдала „Towarzystwo pomocy naukowej im. E. i E. Wróblewskich", якое закладзена ў Вільні згодна з воляй с. п. Тадэуша Врублеўскага, ведамага абаронцы ў палітычных працэсах, зьвязанага неразрыўнымі вязямі з нашым краем,—а людзі, якія складаюць гэтае Т-ва, зьяўляюцца ідэйнымі спагаднікамі гэнага „грамадзяніна Вялікага Князьства Літоўскага". Толькі гэтым і тлумачыцца выхад у нашыя чорныя дні кніжкі: „Wincenty Dunin-Marcinkiewicz, poeta polsko-białoruski", якую напісаў ведамы ўжо ў нас аўтар нарысу: „Początki dramatu białoruskiego" („Życie Teatru" 1925), п. Józef Gołąbek. У кніжцы зьмешчаны партрэт поэты—паводле фотографіі Беларускага Музэю ім. Ів. Луцкевіча.

Праца п. Голомбка—гэта даволі абшырная (141 стр. вялікага формату) монографія, пасьвячоная нашаму поэце—„бацьцы беларускага тэатру". Яна—вельмі на часе: сёлета мінае 125 гадоў ад нарадзін Д.-М. І трэба адзначыць, што — хаця кніжка выйшла папольску, а пісаў яе—запраўдны паляк,—для нас, беларусаў, яна і па зьместу свайму (—а ня толькі самым сваім выхадам) зьяўляецца вельмі дадатнім фактам.

Аўтар падыйшоў да сваей працы вельмі паважна. Ён выкарыстаў, здаецца, ўсе крыніцы, з якіх можна было зачарпнуць нешта дзеля характэрыстыкі Дунін-Марцінкевіча і ягонае творчасьці. На самым пачатку бачым у яго агляд тае эпохі, у якой жыў і тварыў наш поэта, а такжа ўсіх тых твораў, якія выходзілі ў беларускай мове да Марцінкевіча. Больш таго: п. Голомбэк, здаецца, першы з польскіх дасьледчыкаў шырэй разгледзіў даволі чысьленую групу нашых краёвых поэтаў, пісаўшых папольску, і назваў іх належным імем: „szkoła białoruska w polskim romantyźmie". І гэта можа служыць мерай об'ектыўнасьці п. Голомбка.

Ня менш об'ектыўна падыйшоў аўтар монографіі і да адказу на пытаньне аб нацыянальнасьці поэты, якому пасьвяціў сваю працу. Сьцьвярдзіўшы ў шырокім і ўсебаковым аналізе, што творчасьць Д.-М. у польскай мове сваей мастацкай вартасьцяй стаіць непараўнальна ніжэй за яго беларускую творчасьць (— ясна: бо-ж для Д.-М. роднай была беларуская стыхія!), п. Голомбэк гэтак формулуе свой пагляд на нацыянальнасьць поэты:

„Марцінкевіч быў беларус, прасякнуты польскай культурай, як і ўся тагачасная беларуская шляхта; Польшчу ў значэньні даўнае Рэчыпаспалітае, значыць — злучаную з Літвой і Беларусяй, ён лічыў супольнай бацькаўшчынай у роўнай меры для польскага шляхціца і для беларускага селяніна".

І глыбокі аналіз твораў Д.-М., і правільная ацэнка выдатнае ролі поэты ў беларускім адраджэнскім руку—усё гэта дадатнія рысы монографіі п. Голомбка. Але ўсё ж такі пэўныя маманты ў ёй недаволі выясьненыя, і мы тут лічым патрэбным адзначыць неабходнасьць выясьненьня іх, як заданьне дзеля далейшых досьледаў аб Д.-М.

(Канец у наступным нумары).

Як перасылаць грошы за газэту.

Гэтым паведамляем нашых падпішчыкаў, што яны могуць перасылаць належныя нам грошы за газэту гэтакім спосабам: 1) купіць на пошце блянк **для пераказу на рахунак П. К. О.**, які каштуе толькі **5 гр.**, 2) запоўніць яго, як належа, упісаўшы адрас беларускае кнігарні Ул. Манкевіча (**Księgarnia Białoruska Wł. Mankiewicza, Wilno, Ostrobramska 1**) **і нумар конта 61991**, 3) на адвароце часткі блянку „dla adresata" напісаць: „За газэту"— і 4) бясплатна здаць разам з блянкам пасланую суму на пошце.

Корэспондэнцыі.

Зьніштажаюць культурныя цэнтры.

(В. Журавоўшчына, Браслаўск. пав.).

15-га сакавіка да загадчыка бібл.-чытальні Цэнтрасаюзу ў Журавоўшчыне зьявіўся солтыс з паперай ад старосты аб ліквідацыі адчыненае згодна з усімі вымогамі права гэтае культурнае пляцоўкі.

* * *

Цяпер зусім я не вясёлы:
У сэрцы ціхі сум нашу.
Наш край сягоньня можа хворы:
Крывавіць штось яго душу...

Куды ні глянь—расьце трывога,
І прыкрых зьяваў маем шмат.
Пачварай чорнай ад парога
Глядзіцца беднасьць ў пустку хат.

У жыцьці цяжкім, жыцьці будзённым
Так многа крыўд і горкіх мук,
А я ня ўмею быць сьцюдзёным,
Глядзець на ўсё праз пальцы рук.

Мне цяжка бачыць боль і мукі
Чыйгось маячаньня ў паўсьне;
Як нежывыя, вянуць рукі,
Спаткаўшыесь з кім ў чужой бядзе.

Такая ціш па ўсей старонцы!...
Нат' цяжкай працы рух занік.
Затое мо так ў самагонцы
Скваплівa топіцца мужык?!...

М. Машара.

Вёска Таболы. 15. III. 32.

Цікаўная рэч: камуністы і хадэкі ўсьцяж называюць дзеячоў Цэнтрасаюзу „полёнофіламі" за тое, што яны ня хочуць скакаць пад дудку Масквы. А вось польская адміністрацыя ліквідуе культурныя ўстановы Цэнтрасаюзу — хіба-ж неяк інакш углядаючыся на Цэнтрасаюз і ягоную культурную працу.

Але, браткі, не апускайма нашых рук і робма, што можам, каб пашыраць у народзе нацыянальную і грамадзкую сьвядомасьць ды падыймаць яго культуру. Няхай зьвягаюць на нас Станкевічы і Акіньчыцы, што сабе хочуць, а мы запалохаць сябе не дамо і сваё будзем рабіць!

В.

Проч гарэлку!

(Смургоні).

Ня гледзячы на тое, што навакол пануе беднасьць і голад, што прадаюць апошні дабытак гаспадара за падаткі,—нашыя сяляне на гарэлку здабыць грошы неяк умеюць. Хоць з астатняга, а напіваюцца самагонкі ды пачынаюць нападаць з нажамі адзін на аднаго. Гэтак першымі днямі каталіцкага сьвята ў в. **Бялевічы і Мінкі** парэзаліся хлопцы так, што малая надзея на жыцьцё. І шмат такіх іншых выпадкаў.

Браты! Пара нам схамянуцца і выгнаць проч гарэлку, бо цяпер, калі настаў цяжкі час, то нам трэба згоды, каб супольнымі сіламі бараніць сваіх правоў. А грошы тыя, што плацім дактаром, адвакатам ды судом, лепш пусьцім на кніжкі ды выпішам газэту, то будзе менш расходу, а больш карысьці.

Смургончык.

Паштовая скрынка.

Пратаерэю Ф. Лузгіну Адкрытку Вашу атрымалі. Газэту высылалі на пробу. Верым, што ня маеце грошы заплаціць падпіску **за беларускую** газэту: беларускае сялянства, мусіць, пазналася на Вашых варожых адносінах да ўсяго беларускага і перастала даваць Вам грошы. Ну, і добра робіць.

Канст. Сілбурану. Пішаце даволі жыва і абразова. Папробуйце пісаць апавяданьні. За карэспандэнцыю дзякуем. Зьмесьцім.

Грам. Барноўскаму, в. Пруды ў Слонімшчыне. Коопэрацыйныя курсы, ведзеныя Беларускім Студэнцкім Саюзам пад апекай і за грошы Цэнтрасаюзу, на-жаль, спынілі сваю дзеяльнасьць з таго часу, як Цэнтрасаюз ня мог далей даваць дапамогі, а Студэнцкім Саюзам заапекаваліся п.п. Ярэміч і кс. Станкевіч. На іх сумленьні (калі яно йшчэ ёсьць!) і ляжыць адказнасьць за спыненьне гэтае карыснае працы студэнцкае моладзі.

Падпісныя грошы на газэту атрыманы ад наступных асоб: Аляксандра Ляхновіча 1 зл. 50 гр., Янка Жук 1 зл. 30 гр., Ботвіч Міхал 2 зл., Богдановіч Пётр 4 зл. 50 гр., Бойко Нікіта 2 зл. 40 гр.

Рэдактар-выдавец: М. СІНЯУСКІ. Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая вул. 22